

Vant het
asap wij
Nu kan
alcohol
is geen
ment men
nu wij
n tot wij
aakt door

vondmaal
jaar wij
van zijn
heeft men
zijn ordi
e dwaling
gebruik
vondmaal
gebruik
heeft
otesteerd,
leren was
of men
of water
le.

leiding tot
standpunt
onthouders
op hunne
zon dit
is als pre
zeker het
ouders be
invoceren
aan de in
houden,
kten wij
jke dwang

edikanten
agtmachi
tting des
erbid in
Gods, maar
schade te

edikanten
agtmachi
tting des
erbid in
Gods, maar
schade te

in den heer
de Maart
ang, toege
cht op
uigever in
rijven zeg
Armenzorg
komen tot
duidelijker
zaamheden,

blad en de
heid steun
bied leiding
lese perio
dien dienst
mee samen

actueel als
de wetsont
we regeling
van Minis
terfater van
en op de
sewarden,
en dubbel
een artikel
en geschied
artikel: De
der Arm
opwekkend
ai, diaken
het diaken
de onlangs
shokas voor
Amsterdam",
de artikelen
den Leid
het een uit
RUTOENS in
lactie, naar
in Januari
de vraag of
ie als zood
kerkelijk
dsche Ver
adigheid en
reuziging in
ontkenning
waarin Dr.
ingebracht
de Redactie
ek hoop te
Prov. Dia
ciden op 2

de sandicht
deiding, de
gingen aan
te doen vin
t thans een
nem uitnoo

itnodiging
en diakenen.
/ 1.50.
MING VOOR
KIND.
van barm
vier jaar
aanleiding
in het licht
een mede
ornkita de
van de

schrijft het
publicatie,
leuwig in
tijdig; de
oor de op
k kind".
is die van
wij dat na
opgewekt
gend werk

zee kleine
tot steun op

te wekken voor het liefdewerk, dat in het huis
op de PRINSEGRACHT 777 te Amsterdam wordt
gevoerd.

De trouwe voorlitter van Beth-Palet, de heer
J. MULLEN, ten vorigen jare op 83-jarigen leeftijd
overleden, is thans vervangen door Ds.
CUR. HUNNINGER, predikant te Amsterdam,
terwijl behalve de heeren H. MATTHIJSEN, pen
ningmeester, en G. VELTHUISER JR., secretaris,
de heeren Mr. V. H. ROTGERS en J. MULLEN JR.
het bestuur vormen. Mev. A. JONKMAN wijdt
als directrice haar goede zorgen aan het huis.

Uit tabellen vermeldende de provincien van
waar de opgenomen moeders herkomstig zijn
en de religies waartoe zij behooren, blijkt, dat
nog GEEN DERDE DEEL van de verpleegden uit
AMSTERDAM afkomstig was, zoodat met vrij
moedigheid voor dit werk der Christelijke barm
hartigheid, dat al wat in ellende is wil helpen,
ook buiten AMSTERDAM steun mag worden ge
vraagd.

Wie op die vraag met een daad wil antwoorden,
sende een jaarlijkse bijdrage of een gift in
teus aan den penningmeester, den heer H. MAT
THIJSEN, CENTURBAAN 221, te Amsterdam.
3. B. TER HAAR ROMENY. HEE ZIJN WIJ AAN
ONZEN BIJBEL GEKOMEN? Baard, Hollandia-
Druckkerij.

Dr. TER HAAR ROMENY, blijfend dit boekje,
een Schriftgeleuvige, wijst daarin op de, ook
in onze kringen uitgesproken, wenschelijk
heid van een herziening van de Statenvertaling
van onzen Bijbel, voor welken arbeid van de
geleerden der 17e eeuw het hem overigens niet
aan erbid en waardering ontbreekt.

In een zestal hoofdstukken handelt dit boekje
zakelijk en populair over de Handschriften, de
vertalingen en citaten, die voor den tekst van
den Bijbel in de oorspronkelijk talen hebben
gediend en nog kunnen dienen. Over de oudste
Nederlandsche Bijbelvertalingen en Bijbeluitleggen
van 1522 tot op heden.

Wie van deze dingen iets wil weten, kan
hier terecht.

4. L. S. JONGMAA v. d. m. te Middelstum.
ZESTAL LEEKREKEN. Groningen — Firma G.
J. Reits — 1910.

Dese leekrekenen zijn zulver gereformeerde
preken, die seker met stichting zullen zijn ge
hoord en zich ook evenso laten lezen.

De Jongma weet op te bouwen in de kennis
der waarheid, en daarbij ook te treffen het
hart en kostelijke wenken te geven voor de
praktijk der godzaligheid.

Zijn preken gaan over „stoffen des Ouden
en des Nieuwen Testaments“.

De onderwerpen zijn: Wandelen voor het
aangezicht Gods, (Gen. 17 : 18); de Kerk des
Heeren gelijk aan een gouden kandelaar (Zach.
4 : 2 en 3); Het zout der aarde (Mt. 5 : 13);
Overvloedige Genade (Efeze 1 : 8 en 9); de
Overgang uit den dood in het leven (1 Joh.
3 : 14); de toekomstige heerlijkheid (Openb.
21 : 3 en 4).

Middelstum's prediker heeft ook vroeger
reeds een bundel preken uitgegeven, en dit
nieuwe verscheen zegt hij, op dringend verzoek
het nog eens weer te doen.

Wij kunnen dit verzoek verstaan.

De preken zijn naar de bedoeling van haar
opsteller bijzonder geschikt voor „leeskerken“.

Er paaklar voor gemaakt, zegt hij.
Ik meen, dat hem dit ook is gelukt.

Dereenigingstheven.

EEN UITSTAPJE OP KERKELIJK TERREIN

1.
Aldus schrijven we ditmaal boven onze rubric,
om duidelijk te doen uitkomen, dat we hier
een zaak behandelen, die, moge ze om prak
tische redenen ook al in de rubric vereeniging
stheven besproken worden, principieel daar eigen
lijk niet thuis hoort. Dit zal ieder dadelijk toe
stemmen als we de zaak noemen, die we ter
sprake willen brengen, namelijk die van den
evangelisatiearbeid der Gereformeerde Kerken
in Noord-Brabant en Limburg.

Voor we van dien arbeid in het afgeloopen
jaar het een en ander mededeelen, geven we
op verzoek gaarne het woord aan iemand, die
namens deputaten voor genoemde arbeid zoo
niemelijk was, ons een uiteenzetting te zenden
van de opvatting, dat de evangelisatie in
N-Brabant en Limburg ook uit historisch oog
punt een taak aller Gereformeerde Kerken in
Nederland is.

Enige korte trekken mogen dit duidelijk
maken.

In den tijd, waarin in Nederland de Refor
matie vasten vorm kreeg, waren de landen be
midlen de Maas in dubbel opzicht in een buit
tegenwoordig toestand.

Eerstens hadden deze landen, het tegenwoor
dige N-Brab. en Limb., niet, als elk der 7
provincien, een eigen zelfstandig staatkundig
leven. Voor een groot deel bezittingen van den
„Prince van Oranien“, voor het overig deel
meer onafhankelijke kleinere landstreken,
hadden zij geen Staten, die dat gebied bestuur
den. Zij vornden geen provincie. Ze werden
dan ook wel „Generaaliteitslanden“, door de
Generaliteit, d.i. de regering der 7 geïsoleerde
provincien, geregeerd en bestuurd. Zelf had
Brabant in het verband met de overige provin
cie „geen zeggenschap“, zelfs niet over eigen
grondgebied. Het stond als onomdandig, onder
voegen en versorgers, en was dus afhankelijk
van de macht en den invloed der Noordelijke
provincien op staatkundig gebied. In zulk een
toestand was zelfs het Landschap Drenthe niet!

Maar ook in een ander opzicht was de toe
stand buitengewoon. Op Godsdienstig gebied
al, was geen der delen van Nederland in
druiver conditie dan Brabant en Limburg. Door
de Maas gescheiden van de 7 Provincien, maar
van het Zuiden uit op allerlei weg toegankelijk,
waren zij het stichtblok der Republiek tegen de
Spaanse legers, die hier te allen tijde konden
binnendringen en er dan ook bijna onafgebroken
hunne kwartieren oploegen.

Nu was de Reformatie er wel doorgedrongen,
maar peters in heel de Republiek werd zij
niet fel bestreden en verjaagd als in Brabant.
Voor het 12 jarig Bestand zijn slechts 11 plaatsen
in heel Brabant aan te wijzen, waar Gerefor
meerde Kerken en predikanten waren, nl. Geer
truidenberg sedert 1544. Venlo vóór 1572,
Hertogenbosch sedert 1573. Klundert 1576,
Willemstad 1511, Fijnaard 1587, Breda 1590,
Hooge Zwaune 1603. Rhen bij Genderen 1606,
Cévecoeur 1607, De Made en Drimmlen 1607.
De plaatsen, wier naam geenszins steun
niet meer in het Westen van Brabant, aan de
Hollandsche grens gelegen, en waren bovendien
meerendeels vestingen. Hoe de verstoofde
protestanten, zelfs zij, die in de genoemde plaat
sen woonden, gedurig door den vijand, de
inquisitie en de Spaansche regering werden ver
volgd en verjaagd, leert de geschiedenis deser
plaatsen. Zoo dikwijls toch als de Spaansche

troepen zulk een plaats innamen, volgde de
inquisitie als hun schaduw en werd den gerefor
meerden het leven ondragelijk gemaakt. Velen
zijn dan ook tijdelijk over de Maas Brabant
ontvlucht, om eerst bij 't 12 jarig Bestand naar
hun vroegere woon- of geboorteplaatsen terug
te keeren. Daaruit laat zich het verschijnsel ver
klaren, dat aan „de Langstraat“ (dus lange den
Maaszoom) zó het Bestand de meeste gerefor
meerden zijn te vinden.

Toen de Spaansche dwingelandij, beteugeld
door het Bestand, Brabant niet meer drukte als
weleer, konden de Generale Staten op hunne
Generaliteitslanden meer krachtigen invloed gaan
oefenen. Daartoe opgewekt door de Kerken, —
die, helaas! in dezen geheel stonden op den
Staatsarm en de Staatskas, en niet zelf op
Evangelieprediking tot reformatie uitgingen —
hebben de Staten toen gereformeerd! Maar hoe?
Schier Mohammedaans!

Men zond naar de eene of andere plaats een
predikant, door de Staten daartoe benoemd.
Veeltijds waren het niet van de voorbeeldige
predikanten, die uitgeronden werden, en deed
Brabant dienst als een soort Strafkolonie.

De uitgeronden predikant werd onder militair
geleide de betrokken plaats binnengebracht;
de sleutels der Kerk werden opgeleest; de zich
in de Kerk bevindende voorwerpen, voor zoover
ze betrekking hadden op den Roomschen eere
dienst, werden naar buiten gedragen door of op
last der militaire macht, en dus de „Kerk ge
zuiverd“ (1); op de markt werd afgekondigd
een resolutie van de Staten tot reformatie, met
verbod, den Roomschen godsdienst in 't open
baar uit te oefenen; de klok werd getrokken
en zoo het volk saamgeroepen. Zoo tot zijn
dienstwerk ingecleid, begon de predikant zijn
werk, maar geen wonder, dat hij zelden grooter
gehoor vond (maar ook meestal niet zoet) dan
hem die de Landaregeering ter plaatse ver
tegenwoordigden.

Dat dit alles niet uitlokte tot het verlaten
van de dwalleer der Roomsche Kerk, maar
veel verbliftende, is duidelijk. Maar vooral is
dit onloochenbaar, dat de Kerken van de 7
provincien, die door den band aan Brabant er
toe groepen waren van Godswege, om die hee
lijke Evangeliewaardheid in Brabant binnen te
dragen, hierin te kort schoten en op hoogst
droevige wijze zich daarvan hebben afgemaakt,
nog erger dan weleer ten aanzien van de
Liden.

Hadden de Kerken van Nederland ten ge
daan, wat nu de zwakke Kerken van Brabant
in 't Heeren kracht pogen te doen, Brabant en
Limburg zouden op den dag van heden niet
voor 1/2 deel den Roomschen godsdienst be
lijden.

Die oude schuld van het brattende Nederland
tegenover Brabant en Limburg als bezitting,
moeten de Geref. Kerken van heel Nederland
beginnen te gevoelen en — af te doen; ook in
het belang van hun eigen vrede en welvaart.
't Geldt hier niet alleen de prediking des Evan
gelies aan alle creaturen, maar die aan de
naastgelegen, die het eerst in aanmerking
komen. Hier geldt het: „Van Jerusalem uit.“
Náást Indië — Brabant en Limburg! Niet
na Indië!

L. G. G.

Gaarne geven het bovenstaande aan de lezers
van De Heraut in overweging. In een volgend
artikel hopen we, zooals gered, van de werk
zaamheden in het afgeloopen jaar het een en
ander te vermelden.

Officiële Berichten.

L. S.
De Kerkeraad der Geref. Kerk te Leiden
roept de Particuliere Synode van Zuid-Holland
(Noordelijk gedeelte) samen tegen Woensdag
15 Juni a.s. te Leiden D.V. Stukken en punten
voor het agendum vóór 28 Mei te zenden aan
ondergeteekende.

Namens den Kerkeraad voornoemd:
H. J. KOUWENHOVEN DZ.

Provinciale Synode van Overijssel.
De Kerkeraad der Geref. Kerk te Hardenberg
maakt bekend, dat de Provinciale Synode van
Overijssel dit jaar gehouden zal worden D.V. op
Woensdag 8 Juni a.s. in de Geref. Kerk te
Hardenberg.

Opzave van afgevaardigden met hunne secundi
en adressen, tevens punten voor het agendum,
worden voor of op den 21sten Mei ingewacht
bij den eersten ondergeteekende.

Namens den Kerkeraad voornoemd:
C. C. SCHOT Cx., praetist.
H. WATERINK, scriba.

Kort verslag van de vergadering der
classis Ommen, gehouden te Har
denberg op 20 April 1910.

1. De vergadering wordt op de gebruikelijke
wijze geopend.

2. De credentiaelen worden nagezien waaruit
blijkt, dat alle kerken wettig zijn vertegenwoordigd.

3. Het moderamen bestaat uit: Ds. Kerstes,
praeses; Dr. Schot, scriba; Da. van Henten,
assessor; terwijl Ds. de Vries voor het pers
verslag wordt aangewezen.

4. De classis verblijft zich over de institueering
der kerk van Gramsbergen, welke thans voor de
eerste maal vertegenwoordigd is. De praeses
spreekt de beste wenschen voor haar uit, hopen
de, dat zij spoedig in een eigen kerkgebouw moge
vergaderen met een eigen Dienaar des Woords.

5. De notulen worden gelezen en na enkele
opmerkingen goedgekeurd.

6. Ingekomene stukken:
a. Concept-regeling van samenwerking tusschen
de Geref. diaconen in de provincie Overijssel
tot onderling hulpebetoon in zake de verpleging
van hulpbehoovende zenuwlijders, doofstommen
en lupslijders. Deze concept-regeling wordt niet
aanvaard. Tenslotte wordt met algemeene stemmen
aangenomen het voorstel van Dr. Schot en Ds.
de Vries, „om elkander te helpen in de verzorging
van hulpbehoovende lijders, zullen de kerkeraden
— niet ootkenkende, dat tot het werk van
oefening der barmhartigheid ook andere lijders
behooren — elkander bepaaldelijk in de Christe
lijke verzorging van hulpbehoovende zenuwlijders,
doofstommen en lupslijders steunen door classie
ale en provinciale deputaten, aan wie eene
kerkelijke instructie zal worden verstrekt“.

b. Een schrijven van de classis Deventer met
verzoek om elke maand hulp te bieden voor den
arbeid in Rhine. Wordt besloten 6 beartten
per jaar toe te staan.

c. Aanvraag om steun door de provinciale kas
voor de kerken van Avereest en Lamerfeld
wordt ingewilligd.

d. Een brief van Br. M. uit D. H., die over
een vroeger classicaal besluit zich op de a.s.
Part. Synode zal beroepen. Voor kennisgeving
aangenomen.

2. Een voorstel van de kerk van D. H. om
langa kerkelijken weg bij de Overheid aan te
dringen op wederinvoering van de doodstraf,
wordt met meerderheid van stemmen aangenomen.

7. Verslag over den arbeid der Zending.

8. Tot afgevaardigden naar de Part. Synode
worden gekozen: Prim: Ds. de Jong, Dr. Schot
en Ds. van Henten, en de oud. van Dijken,
Oegema en Waterink. Secundi: Ds. Balder, R.
Schoemaker, Smilde; en de oud. Harsevoort,
Holtrout en de Jager.

9. De rondvraag naar art. 41 levert geen
bijzonderheden op.

10. Tot correspondent voor de Theol. School
wordt aangewezen Ds. R. J. Schoemaker te
Heemse.

11. Roepende kerk voor de volg. verg. De
Krim.

12. De korte notulen worden gelezen, waarna
de praeses voorgaat in dankgebed en de verga
dering sluit.

Op last der classis,
S. DE VRIES.
Nieuwleusen, 21 April 1910.

Buitenland.

Deutschland. Naar welken maatstaf
zal er in de Evangelische Kerk
leertucht geoeft worden?

De z.g. „positieven“ in Duitschland waren
door discussies op onderscheidene conferentien
tot de overtuiging gekomen, dat in de Evan
gelische landkerken meer dan tot dusver leu
tucht moest uitgeoefend worden. Ten opzichte
van de wijze, waarop die tucht moest toegepast
worden, kwam men tot de gemeenschappelijke
overtuiging, dat men voor de behandeling van
leerzwaargenaken afzonderlijke rechtbanken
moest hebben; dat de leden der rechtbanken
moesten zijn: leden der kerkbesturen, directu
ren van Seminarieën, leden der Synode, rechte
ren, professoren in de Godgeleerdheid en predikanten,
en wel met dien verstande, dat minstens de helft
der leden uit predikanten zou bestaan, dat de
gemeente, waar een zaak van leertucht aan de
orde kwam, daarvoor moest gehoord worden,
zonder dat zij echter aan den rechtshandel
moest deelnemen; dat als iemand wegens dwa
leer beoordeeld werd, dat deze beoordeeld was
handhaven der tucht, en dat wanneer iemand
wegens dwaalleer moest veroordeeld worden,
dit behoort te geschieden met een meerderheid
van twee derden van de stemmen.

Dese begripen zijn door de Pruisische land
kerk in toepassing gebracht door het instellen
van het „Spruchkollegium“. Dit college — dat
voor oud-Pruisen bestaat uit vier leden van
den opperkeraad, twee hoogleraren in de
Theologie, die op voordracht van den opper
keraad door den Koning te benoemen zijn, drie
leden van de Generale Synode en drie
leden van de provinciale synode waaronder de
afwijking plaats had, en de General Superintendent
daarvoor de aangeklaagde resoortert —
heeft voortaan op grond van feiten vast te
stellen, of „een predikant in zijn ambtelijke
of buitenambtelijke arbeid, met de belijdenis der
Kerk zoodanig in tegenspraak kwam, dat zijn
verder werken in de landkerk, waarin het in
de Heilige Schrift vervatte en in de belijdenis
betruggende Woord Gods alleen gezag heeft, niet
meer mogelijk is“.

Maar als het „Spruchkollegium“ zijn taak ten
druvoort gaat brengen, ontstaat eene moeilijkheid
die naar onze meening onoplosbaar is. Zij is deze:
Algemeen is men in orthodoxe kringen der
Evangelische landkerk van gevoelen, dat de
eenige autoriteit in de kerk van Christus Gods
Woord is; de kerk heeft in hare belijdenis uit
gesproken hoe zij dat Woord Gods verstaat;
daarbij is zij steeds bereid haar belijdenis te
veranderen, zoodra zij inziet dat er in die be
lijdenis iets gevonden wordt, dat met het Woord
van God in strijd is. Zoolang nu de belijdenis
echter nog niet veranderd is, moet elk predikant
zijn geboden achten, die belijdenis te hand
haven.

Doch daarvan willen ook de „positieven“ of
orthodoxen in de Evangelische Kerk over het
algemeen niet-met-al weten. Dat mag men nog
in kleine kringen vasthouden, zegt men, maar
in den tegenwoordigen tijd gaat dit niet aan;
immers de belijdenis schuilt in de belijdenis
schriften. Als men de belijdenisschriften voor
maatsverandert houdt in de Lutherse Kerk, dan
begeeft men zich op Roomsche paden. De
belijdenisschriften dragen het stempel van de
Theologie van dien tijd. Als men de „tijd
theologie“ der Reformatie op het schild heft,
dan zet men leerzwaargenaken en inzettin
gen van menschen op den troon en keert men
terug op Roomsche paden.

Maar wat dan? Dr. Kalfan geeft in de *Allgem.
Ev. Luth. Ktg.* de volgende oplossing der
questie. Wanneer men gaat onderscheiden
tusschen hoofd- en bijzaken in de belijdenis
schriften, of tusschen beginselen en hunne
uitwerking, of tusschen substantie en vorm, dan
heeft men daaraan in een rechtzaak geen
houvast. Er blijft niets anders over dan de be
slissing over te laten „aan het Lutherse getuene
en den Lutherchen takt“ van het college dat
te beslissen heeft, of een predikant al dan
niet in zijn dienst kan gehandhaafd blijven.

Wij zullen geen critiek op deze beschouwing
leveren, maar alleen de opmerking maken, dat
wij in de Gereformeerde Kerken van Nederland
tot meerdere helderheid in deze zaken ge
komen zijn. Ieder achtbiedrager is toch in onze
kerken geneigd de formulieren van eenig
heid te onderteekenen, en daarmee verbindt
hij zich vrijwillig, die formulieren te houden als
accorderd voor kerkelijke gemeenschap, en als
grondslag voor zijn arbeid voor Gods Koning
rijk. Heeft men bezwaar tegen een of ander
stuk, dan heeft men de roeping en den plicht dit
te brengen daar waar het behoort, — de kerk
lijke vergaderingen. Dit is wel een lange, maar
toch de eenige weg, die in Gods Woord ook
gezien wordt. Ook trekt het steeds onze aan
dacht, dat zij, die op de belijdenisschriften uit
de dagen der groote reformatie afkomstig, zoo
veel hebben af te dingen, niets beters daarvoor
weten in de plaats te stellen, of het moesten
ketterijen zijn, die de vaderen hebben verwor
pen. En ook tref het ons dat zij, die in de laatste
tijden zich groepen geacht hebben hunne be
lijdenis te formuleeren, dit op zulk een manier
gedaan hebben, dat ook een Roomsche geleerde
die zonder bezwaar kan onderschrijven. Men
vergeleijk bijv. de „declaration de foi“ van 1879,
door de orthodoxen in de Gereformeerde Staats
kerk van Frankrijk opgesteld, en de geloofsbe
lijdenis van la Rochelle, uit den tijd der re
formatie.

Gemengd Nieuws.

Het eerste Buddhistenklooster in Europa. Het
Italiaansche tijdschrift *Cosmopolis*, dat te Lugano
verschijnt, deelt mede dat de Buddhiste monnik
Bikkoo van plan is het eerste Buddhistenklooster
in Europa te stichten. Het klooster zal komen te
staan op een lief plekje in het bosch bij Pas in
het gebergte van Novaggio. Acht monniken zijn
reeds bestemd om het klooster te betrekken, onder
wie een Hollander. De Buddhisten schijnen er op
te rekenen, spoedig meer aanhangers te zullen vin
den. Een architect te Breslan moet reeds het
ontwerp van het klooster in gereedschap brengen.

De arbeid van Rabinowitsch onder de Joden.
De beweging door Josef Rabinowitsch enige jaren
geleden in Zuid-Rusland op touw gezet, is voor vele
Joden ten zege geweest. De invloed van zijn op
treden beperkte zich niet tot de onmiddellijke
omgeving van Kischinev, maar werd heinde en
ver gevoeld. Zoo werd hij eens benoemd door een
Israeliet uit Warschau, die hem kwam mededeelen,
dat hij en 2 andere Israelieten te Warschau door
de lezing van Jes. 53 waren gebracht tot het geloof
in Jesus den Messias, en dat zij zich wenschten
aan te sluiten bij de gemeente van Israelieten des
Nieuwen Verbonds. De reiskosten van dezen bood
schapper waren samengebracht door hen, in wier
naam hij deze tijding aan Rabinowitsch kwam
mededeelen.

Over den voortgang van het werk spreekt ook
de Zending W. Faber te Leipzig. Hij zegt: de
predikanten door Rabinowitsch uitgegeven, hebben
in korten tijd in wijden joodschen kring kennis
van het Evangelie gebracht, meer dan door de
zendingswerkzaamheden van alle vereenigingen ge
durende vele jaren mogelijk is geweest. In de meest
afgelegen streek onder de joodsche bevolking der
Karpaten heb ik vaak den diepgaanden in
vloed van zijne geschriften waargenomen.

WINCKEL.

De kamer waarin onze smid was gelaten, zag
er vrij huiselijk uit, en werd blijkbaar meer tot
samenkomsten gebruikt. Een groote tafel stond
in het midden, omgeven door verscheiden
kleinere met stoelen er bij. Op de meeste tafels
prijkte een pijpenstaand met lange Goudsche
pijpen, een klein tabak en een komfourtje met
een kooltje vuur er in. Hier en daar lagen
nieuwbladen en ook kleine boekjes. In een
hoek van het vertrek stond een banier van
blauwe kleur, waarop in silveren letters de
woorden prijken: Burgerdeugd en Burgertrouw.
Daarom waren twee ineengetrokken hand
voorgesteld.

Er waren nog pas enkele bezoekers in de
club aanwezig, toen Van Kampen binnentrad.
Zij schenen eenigszins bevreesd om te zien nu
hier een nieuweling verscheen. Twee hupnet
herkende hij. De een was een knudener die
dichtbij, de ander een knier die op den hoek
woonde. Zij groetten den binnekomende even
en gingen toen weer voort met het lezen van
de *Dienstermerke Krant*, de *Post van den Neder
Rijn* en hoe de blaasjes der Patriotten verder
heeten mochten. Middelerwijl bleven zij dikke
rookwolken uit hun lange pijpen, en de smid
merkte op dat elk der gasten een glas bij zich
had staan, dat zeker niet met water was gevuld.

Oazeker wat te doen en door niemand uit
genoodigd plaats te nemen, drentelde Van
Kampen de kamer eens rond. Onder den
spiegel, op een in het oog loopende plaats, hing
een schilderijje — althans zoo noemde men
het — dat op een donkerrooden achtergrond
een keeshond voorstelde, zeer kunstig en fijn
uit wit bordpapier geknipt gelijk toen in de
mode was. Waarom men juist een keeshond
gekozen had begreep de smid maar al te goed.

Al verder rondziende bespeurde de man een
tweede „schilderij“, die bestond uit een fraai
bedrukt papier achter glas met een mahonie
houten lijst er om. In sierlijke kulletters prijkte
het opschrift:

POLITIQUE SOCIETEIT
„EENDRACHT EN VIENDSCHAP“

en daaromter weer de twee saamgevochten
handen als op de banier.

Dan volgde een lang vers, dat aldus begon:
„De regten van den mensch,
Langduriglijk vertreden,
Door wreede tyranny
Van vorst'lijk overheden,
Treen nu in 't volle ligt
Bij 't vrij Bataafsch geslacht
En geven burgermoed
En burgervrijheid magt.“ enz.

Nog wat verder hing het reglement van een
vrijcorps, dat heette gevormd te zijn „uit de
burgers en door de burgers“ ter verdediging
van hun rechten tegen alle groote en kleine
dwingelanden. Voorts waren de wanden ver
sierd met de beeltenissen van ettelijke bekende
personen, groote heeren en regenten, doch allen
vrijanden van den prins, van Willem V en van het
huis van Oranje. Op een groote potkachel, die
echter nu geen dienst deed, prijkte een wit
pleisterbeeld, dat de vrijheid voorstelde.

Van Kampen wist nu genoeg. Meermalen
had ook in de kerk de predikant dien bij veel
volgde, gewezen op het gevaarlijke van kwade
samenpreken, vooral met hen, die de groote
weldaden vergaten die God door de prins van
Oranje aan het vaderland had geleverd te be
wijzen. Nog onlangs had de smid een leetred
gehoord over de bekende Schriftwoorden: „Ver
meng u niet met hen die naar verandering
staan“, en hij begreep dat hij hier in de club
jaist onder denken was verdwaald.

Zou hem weliswaar nog duidelijker worden.
Inmiddels liep het drukker aan. Allengs
verrechen er meer bezoekers, meestal kleine
burgerli, maar ook enkele, die blikkens kleed
ding en voorkomen tot den aanzienlijken stand
behoorden. Ook de heer, het raadslid, van wie
we al vroeger spraken, trad binnen. Zoodra hij
Van Kampen zag, liep hij op hem toe, schudde
hem zeer gemeenzaam en vriendschappelijk de
hand en sprak:

„Wel, vriend Van Kampen, ik ben recht bij je
hier te zien. Dat gaat den goeden weg op!
Ga zitten man, we zijn hier als vrienden en
broeders bijeen, altemaal burgers van hetzelfde
vaderland.“

De andere „burgers“ hadden alvast plaats
genomen. De schel klom telkens, en de kastele
baasste zich het noodig voor de dorstigen boven
te brengen. De Goudwaars werden gestopt en
opgestoken, en weldra zat heel de „brave
burgerij“ van de club, rookende en drinkende
broederlijk bijeen, terwijl er zoo druk en driftig
werd geredeneerd, als hing het heel des lands
af van hetgeen hier besproken en besloten
werd.

Trouwens de meeste aanwezigen trachten
zichzelf wijs te maken, dat het alsoo was. Zij
lieten vrouw en kinderen alleen, verzuimden
hun zaken, alles ten bate van het lieve vader
land.

land. Dat ze echter ook nog andere redenen
hadden om de club niet te verzuimen zou
blijken.

„Wil je ook niet wat gebruiken?“, vroeg de
heer aan Van Kampen, terwijl hij hem alvast
een glas wijn inschoon.

De goede smid dorst niet bedanken, hoewel
hij zich verbaasde bij wat hem overkwam. Zoo
vriendelijk was mijnheer nog nooit geweest!

„Vrienden“, sprak een ander heer, een der
stadaregenten, „is er ook gewichtig nieuws. Maar
dat zal Peters ons wel zeggen“.

De bedoelde, een schraal, bleek man, in
een zeer kaal jasje, stond van zijn tafeltje op.
Van Kampen herkende hem dadelijk. 't Was
de drogist, die pas een winkel had geopend,
een paar deuren voorbij de smederij. Hij scheen
echter in de club reeds zeer goed bekend te
zijn, die trouwens meest uit lieden van zijn en
Van Kampens stand bestond, als winkeliers,
timmerli, bakkers, slagers, c.a.

„Er is ditmaal weinig nieuws, grachtie heeren“,
zoo sprak hij, „schoon ik, naar mijn plicht
alles naarstig heb doorgelezen“.

De drogist werd er namelijk door een paar
heeren voor betaald, om geregeld de vele blaasjes
en geschriftjes te lezen, die over den prins en
de landsaken verscheen. Dat won anderen
tijd en moeite uit, die nu hun licht bij den
drogist opstaken en ook allicht bij hem
aanlepen om eens te praten en — iets te
kopen, wat hem niet onverschillig was. Wegens
zijn ambt in de club heette hij in de wandeling
„de loopende nieuwsverdelers“. Velen kenden
hem allang, daar hij vroeger schoolmeester was
gewest, en meermalen voor anderen versen
maakte voor bruloffen enz. of brieven en
„rekenen“ voor hen schreef; alles tegen be
taling.

„Willem“ zoo vervolgde de spreker, „zit nog
altijd goed